

Preek zondagochtend 2 oktober 2011 (Israëlzondag)

Alleen als jullie vertrouwen hebben, houden jullie stand (Jesaja 7:9b)

I.

Deze tekst heeft het over het 'geloof'. Nu bestaat in de bijbel dat 'geloof' niet uit een soort religieuze belangstelling. Alsof het echt niet uitmaakt of je boeddhist of christen bent. Het idee, dat je in andere goden kunt geloven dan de God van Abraham, Izaak en Jakob, die de Vader van Jezus Christus is, is onmogelijk. De bijbel gebruikt in dat geval het woord 'geloof' eenvoudig niet. Er zijn goden en machten genoeg, maar je komt er vroeg of laat achter, dat het angstaanjagende demonen zijn, die niet te vertrouwen zijn en die je dus niet geloven kan. Want geloven heeft iets te maken met 'vertrouwen'.

Zo heb je dan ineens een heel belangrijke ontdekking gedaan: geloven als 'vertrouwen'. Uit het NT krijg je de indruk - wanneer je niet echt goed leest - dat 'geloof' betekent, dat je een leer aanvaardt. Zeg maar: een aantal regels van Christus en zijn apostelen, die min of meer een afgesloten geheel vormen mbt. het christendom. Maar het geloof gaat in het NT niet op in de leerstelling, de stelligheid van de leer. Het NT heeft zijn wortels in het OT. Dat loopt rechtstreeks uit het OT weg, dat het evangelie vertelt van het geloof van de Romeinse centurio uit Kafarnaüm (Luc 7:9). En dat Jezus niet tegen een theoloog, maar tegen de zondares, die zijn voeten gezalfd heeft, zegt: Uw geloof heeft u behouden (Luc 7:50). Dat geloof was, dat ze Jezus vertrouwd hebben.

Ook in de OT tekst, die we vanochtend overdenken, gaat het om geloven als 'vertrouwen'. De God van Israël is niet het Opperwezen, waarheen we vroeger wezen; het hoge geestelijk Wezen, waarvan we in onze wereld met zijn ruimtevaartvluchten vinden, dat die toch wel erg ver weg moet zijn. Nee, de God van Israël is zo dichtbij, dat Hij Abraham influistert dat die altijd op Hem rekenen kan. De God van Israël is zo dichtbij, dat Hij voor zijn volk in Egypte strijdt met de Farao en dat Hij het volk onder zijn hoede het land Kanaän laat binnentrekken. Dat land heeft Hij voor Zich en de zijnen gereserveerd.

Dit heeft Israël van het begin af en het Joodse volk tot op vandaag geweten: het mag partner zijn in de geschiedenis, die God laat gebeuren. In de geloofsbelijdenis van het volk Israël staat geen opsomming van Gods eigenschappen, maar van zijn bevrijdende daden. Zeker, God is eeuwig, ondoorgrondelijk, onzienlijk, onveranderlijk, oneindig, almachtig, volkomen wijs, rechtvaardig. Maar Israël wist vooral, dat God gezegd heeft: Ik ben uw God. En Israël heeft op deze Bondgenoot vertrouwd (en de Joden doen dat tot op vandaag nog (in 5772). *Rosh Hashanah (begin Joods jaar 5772: zonsopgang 28 September, 2011 – vallen vd nacht 30 September, 2011)*

Onze Hoeksteengemeente maakt deel uit van de Protestantse Kerk in Nederland. En deze kerk belijdt *dat ze gestalte van de ene heilige apostolische en algemene christelijke Kerk is en dat ze deelgenoot is in de aan Israël geschonken verwachting en zich uitstrekt naar de komst van het Koninkrijk van God*; deze Kerk is daarvoor *deelgenoot aan het heil van Israël, dat nog altijd op deze Bondgenoot mag vertrouwen*. Het is waar, dat de God van Abraham, Izaak en Jakob ons in Jezus Christus heel nabij is gekomen. En dan is daarmee onze eenzaamheid gebroken en staan we er niet meer alleen voor.

We staan er niet alleen voor, bij onze kleine zorgen (hoe het met de kinderen moet, hoe het in de nieuwe werkweek zal gaan) en onze grote zorgen (hoe het met de wereld moet, milieuvervuiling en klimaatrampen, economische crisis en armoede, terrorisme en oorlog, gezondheid en ziekte).

We zijn niet aan onszelf overgelaten bij onze strijd tegen de geweldige macht van het kwaad, om onszelf heen en binnen in ons. Ook vandaag is dit de verkondiging van het evangelie: "Ga niet alleen door 't leven, die last is u te zwaar..." Vertrouw en geloof alleen.

II.

Kun je zo argeloos en kinderlijk blijven vertrouwen en geloven, als het leven of het naderende levenseinde het je moeilijk maakt? De preektekst van vanochtend gaat daarover: Alleen als jullie vertrouwen hebben, houden jullie stand (Jesaja 7:9b). Tegen de achtergrond van de kritieke situatie van Jesaja 7 krijgt kleur.

De tekst speelt in een tijd, waarin de vijanden in aantocht zijn om Jeruzalem te belegeren. De stad zal uitgehongerd worden of stormenderhand veroverd. Daarbij zullen zich lugubere tonelen

afspelen. Het is geen wonder, dat Jeruzalem in paniek geraakt is. Het is, volgens het begin van Jesaja 7, alsof een gierende storm door de bossen loeit: de bomen kreunen en de weerstand breekt. De gealarmeerde koning is haastig nog de watervoorziening gaan inspecteren. (Want zonder watertoevoer is de stad binnen enkele dagen verloren.)

En op dat moment komt de profeet Jesaja naar hem toe met de boodschap: *Alleen als jullie vertrouwen hebben, houden jullie stand(Jesaja 7:9b).*

Het mooiste van deze oproep om 'te geloven en te vertrouwen' is, dat die ook opgaat in adembenemende situaties. God wil het tegen ons zeggen, als we in de auto stappen om naar ons werk te gaan, maar ook als we de auto ingedragen worden voor een gevaarlijke operatie. En als je met de beste vooruitzichten je huwelijksdag viert, maar ook als de een de ander moet gaan begraven. In rijkdom en armoede, in vrede en oorlogstijd, in leven en sterven. Daarvoor is Hij God, dat Hij ook dan trouw blijft. Als het anders was, was Hij zijn naam niet waard. Denk je dat eens in: een god die niet altijd te vertrouwen is....

En dan zie je hier in Jes 7 het raadsel van het ongeloof. Je merkt dat in de bijbel achter deze tekst een ruimte opengelaten is. Er gebeurt op deze oproep, op deze uitnodiging van de profeet Jesaja niets. Pauze, pijnlijke/lastige stilte. Koning Achaz reageert niet, hij zegt geen ja en geen nee en zelfs geen: hoe, zo?

Wat bezielt deze man om de uitgestoken hand van God te negeren en net te doen alsof God lucht is?

De koning denkt, dat hij genoeg heeft aan zijn eigen kleine zekerheden. De vesting Jeruzalem heeft een gunstige strategische ligging, met wallen en muren. Verder heeft hij koeriers naar de koning van Assyrië gestuurd om militaire hulp. De adviseurs van de koning houden rekening met de kans, dat er in het vijandelijke blok onenigheid ontstaat en dat de stad Jeruzalem de belegering doorstaat totdat de situatie verandert. Maar in elk geval heeft Achaz zo veel menselijke mogelijkheden, dat hij God niet direct nodig heeft. In elk geval neemt hij geen risico's met God. Hoe bestaat het...

Dat Achaz God niet gelooft en vertrouwt, is geen uitzondering. Het blijkt juist meestal zo te gebeuren. Als het in het OT gaat over 'geloven', dan staat er in twee van de drie keer "niet" bij – 'niet geloven'. Hoort dat bij onze natuur, dat wij meer op militaire macht vertrouwen dan op God? Dat wij meer op sociale maatregelen vertrouwen dan op God, die wil dat we hem bidden voor wat we dagelijks nodig hebben. Dat wij meer op medische verzorging vertrouwen dan op de Heer, die het toch zegenen moet. Meer op de Mammon dan op de Heer; meer op onszelf dan op God? In de bijbel wordt gezegd: het is dwaas om niet op God te vertrouwen en in Hem te geloven – we doen onszelf daarmee te kort....

Verbijstering om dat raadselachtige ongeloof loopt door heel de bijbel heen. De profeet Jesaja begrijpt het niet en klaagt zijn volk aan: U hebt uw behoud, uw welzijn, uw rust, uw vrede, uw sjaloom niet gewild. En als Jezus de Messias van Israël komt en het evangelie eenvoudig en indringend brengt als nooit eerder gedaan is.... dan krijgt Hij nog geen gehoor. Er staat in de bijbel(Marc 6:6): Hij verwonderde zich over hun ongeloof.

Het moet haast wel: dit raadsel van het ongeloof hangt hiermee samen, dat we met ons kwaad geweten voor God op de vlucht zijn. Dat hebben we als mensen onderling eigenlijk precies net zo. Je kunt je vertrouwen in een ander verliezen, omdat die ander bewezen heeft dat hij niet te vertrouwen was. Maar in negen van de tien gevallen ligt het waarschijnlijk aan mijzelf. Ik kan me niet meer helemaal geven, omdat er bij mijzelf iets tussengekomen is. Misschien was het een hyper-kritische opmerking, tegen een derde gezegd, waardoor je niet meer vriend met iemand kunt zijn. Misschien heb je een kunstje uitgehaald, waardoor je je niet eerlijk meer voelt tegenover een oude goede zakenrelatie en het vertrouwen weg is. Hoe vaak sta ik op zo'n manier mezelf in de weg, in het omgaan met andere mensen.

Ik denk, dat we onszelf nog meer in de weg staan, wanneer God met ons contact wil maken en een gesprek beginnen en ons vertrouwen vraagt. In de bijbel wordt verteld van de eerste mens, die de kwade daad gedaan heeft en op de vlucht slaat, omdat hij wat te verbergen heeft. En koning Achaz kan God zijn vertrouwen niet geven, omdat zijn geweten niet helemaal zuiver is voor God. Dat is de oorzaak van het raadsel van het ongeloof: we weten, dat we vastzitten aan ons eigen verleden. En dan blijft dit misschien over: de angst. Als jullie geen vertrouwen hebben, houden jullie geen stand *Alleen als jullie vertrouwen hebben, houden jullie stand(Jesaja 7:9b)* Je kunt op de toekomst gokken, je kunt je aan een strohalm vastklemmen. Je kunt je angst afreageren door herrie te maken of ruzie onderling te schoppen. Maar wat win je ermee? De rampzalige ondergang komt... Die is voor koning Achaz en voor de stad Jeruzalem gekomen. Die komt voor iedereen, die de

uitgestoken hand van God afweert en een misdaad tegen het evangelie pleegt. Mensen moeten goed weten, wat ze doen. Buiten God is het nergens veilig; daar is de dood. (Kan iemand buiten God raken ?)

Wat is de oplossing dan? Kunnen wij, die iets of misschien wel onszelf voor God moeten verbergen, die uitgestoken hand wel vastgrijpen – de hand die ons over de afgrond heen helpen wil? Begrijpt de profeet Jesaja niet, dat hij het onmogelijke voorstelt? God vertrouwen, het met God aandurven – weet Jesaja wel waarover hij het hééft?

Misschien kun je het beste een hoofdstuk terugbladeren in de bijbel! Daar leest u over het roepingsvisioen van Jesaja. De profeet ziet de hoge witte troon en Hem, die daarop gezeten is. Hij hoort de serafs, die troongeesten van vuur en bliksem, aan een stuk door roepen: *Heilig, heilig, heilig*. (verwijzing naar liturgisch gezang gloria in de zondagochtenddienst) Jesaja zou bijna door de grond gaan van angst en schrik. Dit is God. Niet de vriendelijke, goedmoedige, goedaardige, maar God zoals Hij is. Dan begrijpt Jesaja, dat er maar een mogelijkheid is: hij moet zichzelf aan de heilige God gewonnen geven. En hij geeft zich gewonnen en geeft zich over: *Wee mij, ik ga ten onder...want ik ben onrein(NBG)*.

En dan gebeurt tegelijk het wonder van de genade. Een stem zegt: *Nu is uw ongerechtigheid geweken en uw zonde verzoend(NBG)*. Door het heilig altaar en het heilig offer, dat heenwijst naar het kruis van Jezus Christus. Jesaja heeft toen geleerd: Je vindt in God een bondgenoot, nadat je eerlijk tegenover hebt erkend. Als God dan om Christus' wil door die schuld een streep heeft gezet.

En als zo met het verleden is afgerekend, ja dan krijgen mensen weer een toekomst, waarin God helemaal te vertrouwen is. Hij is het, die het goed met ons voor heeft. We durven het weer aan – moedig.

III.

Nog één punt wil ik noemen, dat alles met de tekst van vanochtend te maken heeft. Dat godsdienst een zelfopgelegde illusie is, een bron van alle kwaad - hebt u wel eens gehoord. Die beschuldiging kunnen we niet langs onze koude kleren laten afglijden, want de kerkmensen hebben vaak genoeg de uitdaging vergeten, die in het geloof ligt. Want geloven is ook: vechten tegen wat niet deugt, opkomen voor de rechten van de mens, scherp veroordelen alles wat de democratisch instellingen wil uithollen. Je kunt denken aan je eigen leefomgeving of je eigen leven. Wat dat betreft moeten we heel wat meer slagvaardigheid, eergevoel en kracht aanleren als kerkmensen. Op zichzelf is het voor David een hopeloze zaak tegenover de reus Goliath. Want wat doe je met een katapult tegen een tank. Maar de herdersjongen gelooft en durft en mikt en wint. Bij zijn geloof kwam geen illusie te pas. (verwijzing naar Kerk & school-dienst 9 oktober a.s. over de herder-die-koning-wordt)

Maar - vreemd genoeg - is het blijkbaar hier in Jes 7 precies andersom. Jesaja zegt tegen de koning, bij zijn inspectie van de verdedigingswerken van Jeruzalem: Nee! Dat betekent, dat er omstandigheden kunnen zijn dat geloven alleen maar stil zitten is – met je armen over elkaar of met je handen gevouwen.

Net zoals bij de uittocht van het volk Israël uit Egypte. God is met zijn volk op weg gegaan. Maar die weg loopt dood bij de Rietzee. Voor zich hebben ze het water, en achter de strijdswagens van de farao. De situatie lijkt hopeloos. Maar Mozes zegt: Vrees niet, houdt stand, dan zult u de verlossing van de HEER zien... de HEER zal voor u strijden, en u zult stil zijn.

U zult stil zijn. Geloven kan blijkbaar ook zijn: nu niets ondernemen, maar razend benieuwd zijn, hoe God de oplossing in de hopeloze situatie vinden en geven kan. Geloven kan ook zijn: de moed tot niets doen.

Daarover kan ik in een preek verder niets zeggen. Of u in uw omstandigheden gelovig aan de slag moet gaan of gelovig moet stil zitten – dat moet u zich door de heilige Geest laten zeggen.

Ds. Chris Koole